

KONFEKCIJA PAULIN

LJUBLJANA
ŠELENBURGOVA ULICA 1

nudi največjo izbiro damskih plaščev, kostumov in oblek
Aktivnim učiteljicam tudi na ugodno obročno plačilo

veda zanima tudi za vse probleme vasi, ki vplivajo na šolsko delo in so kakorkoli s šolo v zvezi. Toda ne pozabimo, da je učitelj v prvi vrsti res učitelj, to je pedagog, psiholog če hočete tudi psihoterapeut, v drugi vrsti sociolog, umetnik, kmetijski in gospodarski strokovnjak in kar je še izvenšolskega zanimanja današnjega učitelja. Če učitelj torej stori v šoli svojo polno dolžnost, mu nihče nima niti pravice zameriti, če v izvenšolskem pa bodisi tudi samo organizatoričnem delu odpove. Zatorej nikakor ne bi bilo dobro, da bi učitelju predpisovali, katere vrste izvenšolskemu delu naj se posveti, oziroma celo samo kmetijskemu delovanju priznavati vso veljavo. S tem v zvezi je tudi odklanjanje zahtevo po kmetijski preusmeritvi naših učiteljskih. Učiteljske vzgaja ljudi, ki bodo šli med vse plasti našega naroda, kjer bodo naleteli na razne probleme, ne le na gospodarske, proti katerim mora najti pravo razmerje in zanimanje, podlago za to mora dobiti na učiteljsko, da se vsaj sam v tej smeri dalje izobražuje, če mu že šola tega ne more dati v dovršenosti in izdelanosti zaradi preobširne snovi in kratkega časa. Učitelj se mora torej pripraviti na to, da bo predvsem kulturni voditelj, duhovni vodja, ne pa kmetijski strokovnjak. Zato tudi nihče ne sme in ne more zahtevati, da se mora udeleževati predvsem v kmetijskih organizacijah.

S tem, da torej odklanjamo zahtevo, naj bo učitelj glavna pomoč kmetijskim referentom, torej tudi nima več podlage prepoved sprejemanja deklet na učiteljska. Za to so pa še močnejši razlogi.

Je že tako, da človeštvo in torej tudi vaška zajednica sestoji iz dveh delov, t. j. moški in ženski del. Če vzamemo, da je učitelj dolžan zaradi svoje kulturne misije dati svoje zmožnosti tudi zunaj šolskih zidov v službo vaše skupnosti, v službo vsestranskemu napredku vasi, bo to njegovo delo kljub še taki vsestranosti obsegalo pretežno en del, t. j. recimo kmetijsko-gospodarski del ali bolj široko — moški del. Obstaja pa še drugi del, t. j. kmetijsko-gospodarski del z vsemi problemi, ki se tičejo žene v splošnem in kmečke žene posebej. Ali mar mislite, da naša kmečka žena ni potrebna prosvete, ni potrebna kakršne koli pomoči, nasvetov, vodstva, ali pa mar mislite, da gospodinjstvo ni prav tako važen del kmetijskega gospodarstva v širšem pomenu? In ta del leži na ramah naši kmečki materi in ženi in da ta del ni manj važen, pove že pregovor — ne brez podlage, da žena podpira tri ogle pri hiši. Zatorej nikakor ne smemo dopustiti, da bi ta prav tako važni del ostal brez voditelja oz. voditeljice, brez svetovalca in izobražene pomoči, ki ji jo more nuditi le žena in to učiteljica.

G. J.

Ženino plačilo

V 26. številu 1. »Učiteljskega tovariša« je bil članek »O poslanstvu učiteljice žene in matere«, v 27. številu pa »Še o ženi učiteljici«. Oba članka poudarjata, da je žena že po svoji naravi poklicana za učiteljsko-vzgojiteljski poklic, prav posebno še žena in mati učiteljica, ker prenaša izkustva iz domače v šolsko vzgojo. Nič čudnega ni, da se toliko ženske mladine odloči za učiteljski poklic. Dočim se delo neporočenih učiteljic ceni in uvaža, ne moremo tega reči o delu žene učiteljice. Podčrtati hočem namreč, da je plača nekako priznanje za delo. Nagrada je vedno (ali bi vsaj morala biti!) v nekem pravilnem razmerju z poklicnim udeleževanjem. Odgovorno, težko, enako naporno delo zahteva enako veliko plačilo oziroma odškodnino. Naši prejemki so tako razdeljeni, da prejema vse uradništvo enako »plačo in položajno doklado«, tudi poročene uradnice. Poleg tega prejema »še draginjske doklade«. Dočim je »plača« vedno ista, se draginjske doklade vedno menjajo v skladu z »draginj«. Vendar so sestavni del plače. V praktičnem življenju pa mislimo pod izrazom plače resnične prejemke, t. j. plačo v ožjem pomenu besede in draginjske doklade. Draginjskih doklad žena ne prejema.

Oglejmo si njene prejemke malo bližje! Pri prvem znižanju plač so bile sicer hudo prizadete, vendar jim je uredba pustila 1/3 draginjskih doklad v IX., VIII. in VII. pol. skupini. Znižanje draginjskih doklad se je tolmačilo s tem, da so pri skupnem gospodinjstvu izdatki manjši kakor pri ločenem gospodinjstvu in 2. da je število brezposelnega naraščalo toliko, da je znižanje iz socialnih razlogov nujno potrebno. Že večkrat je bilo napisano v našem listu, da ni hrana pri skupnem gospodinjstvu nič cenejša od hrane v menzi ali gostilni; drugič moramo pomisliti,

da mora imeti poročena učiteljica služkinjo ter se število članov poveča. Pri tem primeru zapljuje žena s svojo službo služkinjo ter omogoča zaposlitev osebe, ki bi bila sicer v breme socialnemu skrbstvu. S svojo plačo živi sama in služkinja. Če ima družina otroke, pomaga z njo vzdrževati in oskrbovati otroke. 3, 4, 5 ali še več družinskih članov živi z 1 in pol plače, ko še 2 celi plači ne zadostujeta. Sicer pa se odmera plače ravna in se mora ravnati edino po delu. Kako pride žena do tega, da ji določajo plačo po možu in ne po vestnem, marljivem in zasluženem delu? Kolikokrat sem slišal neko učiteljico, ki pravi, da prejema 800 din, njena samska tovarišica, ki je imela srečo v napredovanju, pa 1450 din. Opravljata pa enako delo!

Poglejmo si njene prejemke v računski luči. Naravno nam jih kaže spodnja tabela!

Ta tabela nam nazorno kaže, v koliki meri je bila in je prizadeta žena. Še najbolj čuti znižanje žena v najnižjih skupinah, ker je v materialnem pogledu na najslabšem. Prvič je poročena z vrstnikom, torej tudi nižjim uslužbenecem; drugič si mora v teh letih nabavljati pohištvo, posteljnino, obleko, kuhinjski pribor itd., ker si gradi dom. Od l. 1931. je izgubila žena 50 %, t. j. polovico svojih prejemkov, in sicer v IX. skupini 48 %, v V. pa 30 %, v primeri z neporočenimi tovarišicami ima za 22 % manjšo plačo ali povprečno 400 din mesečno manj, t. j. letno 5000 din.

Če vzamemo približno, da je vseh poročenih uradnic 10.000 v naši državi, bi znašala vrnitev draginjskih doklad 4.000.000 din mesečno ali 48.000.000 letno. Vse navedeno pričā, da je edino pravično, da prejme žena za svoje delo zaslužen plačilo, t. j. enako plačo. Klic naših žen ne sme ostati brez odmeva, tudi one naj ne upajo zaman!

Naše šolstvo in prosveta

(Nadaljevanje.)

Učenci

V začetku šolskega leta 1938./1939. je bilo v ljudskih šolah 185.776 otrok (93.752 učencev in 92.024 učenek), med temi v zavodih za defektne otroke 457 (284 dečkov in 173 deklic), v otroških vrtec pa 2360 (1161 dečkov in 1199 deklic), vseh skupaj torej 188.136 otrok. Od teh je Jugoslovanov 185.461, Nemcev 1960, Madžarov 597, drugih 118. Lani je bilo vseh otrok v ljudskošolskih edinicah 185.823, letos torej 2313 več. Iz števila otrok, oddelkov in oddelkovnih učiteljev vidimo, da je v enem oddelku povprečno 47 otrok.

V šolo se ni vpišalo v preteklem šolskem letu:

1. zaradi duševne nesposobnosti	156 dečkov in 112 deklic, skupaj 268,
2. zaradi telesne nesposobnosti	318 dečkov in 401 deklic, skupaj 719,
3. zaradi nalezljivih bolezní	31 dečkov in 20 deklic, skupaj 51,
4. zaradi prevelike oddaljenosti	14 dečkov in 7 deklic, skupaj 21,

to je 591 dečkov in 537 deklic, vseh 1059.

Vpisanih je bilo, a šolo ni obiskovalo:

1. zaradi prevelike oddaljenosti	364 dečkov in 332 deklic, skupaj 696,
2. iz raznih drugih vzrokov	227 dečkov in 205 deklic, skupaj 432,

to je 591 dečkov in 537 deklic, vseh 1128.

Izdelalo ni približno 20 % otrok, a z redom neprimerno iz vedenja je bilo ocenjenih blizu 1000 otrok.

Zdravstveno stanje učencev je pogosto odsev socialnih razmer, v katerih žive. Marsikje nimajo starši zadostnih sredstev za najpotrebnejšo hrano in obleko svojih otrok. Tudi so se v več srezih v preteklem šolskem letu razširile razne epidemične bolezni. Po zbranih podatkih je bilo 515 obolevnosti na malariji (od tega 367 v srezu Lendava, 69 Ljutomer, 24 Murska Sobota in 33 Ptuj), 2833 primerov ošpic, 589 skrlatinke, 23.371 gripe, 512 daveice, 1032 trahoma (od tega števila odpade 659 primerov na srez Lendava in 326 na srez Murska Sobota) ter 971 tuberkuloze.

Specialno šolstvo

Za čim uspešnejše delo specialnih šol za šoloobvezne otroke je bil letos v jeseni osnovan pri prosvetnem oddelku poseben referat.

Zavod za slepe otroke v Kočevju ima tri oddelke in 45 otrok (24 dečkov, 21 deklic) ter 4 učne moči, med temi eno hospitantko. V gluhoemnični je 11 oddelkov za 120 otrok (70 dečkov in 59 deklic) ter 19 učnih moči, med temi 4 hospitanti. Deško vzgajališče na Selu v Ljubljani ima 2 oddelka za 99 dečkov ter dva učitelja. Za tuberkulozne otroke imamo gozdno šolo z enim oddelkom v Topolšici.

Za manj nadarjene otroke skrbita 2 državni pomožni šoli (v Ljubljani in v Mariboru). V njih je 264 otrok (157 dečkov in 107 deklic) v 22 oddelkih; učnih moči je 27, med temi 8 hospitantov. Poleg tega je še 11 pomožnih oddelkov v rednih ljudskih šolah s 120 otroki (80 dečkov in 40 deklic). Nadaljnji

4 pomožni oddelki so sicer že ustanovljeni, niso pa še odprti, ker ni učnih moči. V vseh teh specialnih šolah in oddelkih se vrši pouk po posebnih učnih načrtih. V njih deluje 43 za tako delo posebej izprašanih učiteljev, 8 neizprašanih učnih oseb in 12 hospitantov, skupaj torej 63 učnih moči.

Zaradi pomanjkanja prostorov in kvalificiranih učnih moči je mnogo defektnih otrok brez potrebnega strokovnega pouka in vzgoje. Treba bo čimprej misliti na ustanovitev internatsko urejenega zavoda za pomožno - šolske otroke.

Stanje šolskih poslopij

V banovini imamo ne vstevši ban. zavode za defektne otroke 865 ljudskih šol s 4032 oddelki. Od šol je nastanjenih:

v privatnih poslopijih	64,
v cerkvenih poslopijih	78,
v poslopijih upravnih občin	84,
v poslopijih, ki so last države	27,
v poslopijih šolskih občin	632.

Vsa ta šolska poslopja imajo po stanju 1. septembra 1938. skupno 2836 učilnic za 185.319 otrok. Vidimo, da odpade na eno učilnico 65 otrok. Če pa upoštevamo § 14. zakona o zdravstvenem varstvu učencev, ki zahteva v učilnici za vsakega učenca 5 m² zraka, in mere učilnic, ki ustrezajo higienskimi in pedagoškimi zahtevam 9,50 × 6,20 × 3,75 = 221 m³) za 45 učencev, nam manjka še okroglo 1280 učilnic.

Veliko pomanjkanje učilnic (nad 50) je v srezih Brežice, Kamnik, Kranj, Krško, Lendava, Litija, Murska Sobota, Ljubljana - okolica, Ljutomer, Maribor desni in levi breg; nad 100 jih manjka v srezih Krško, Novo mesto in Ptuj.

V vseh šolah je poleg učilnic 293 kabinev in 490 pisarn za upravitelje. Vsi upravitelji nimajo stanovanj v šolah, marveč le 724; toda vsa ne ustrezajo predpisom. Učiteljskih stanovanj je 616.

V letu 1938. je bilo izročeni namenu deset novih šolskih poslopij.

Kraljevska banska uprava po svojih močeh podpira zidavo in prezidavo šolskih poslopij, zato je v ta namen dala 131 šolskim občinam 676.450 din podpore in brezobrestno posojilo 13 šolskim občinam v znesku 718.000 dinarjev.

Fond za brezobrestna posojila znaša 2.200.000 din in je v celoti v posojilu pri šolskih, oziroma upravnih občinah.

(Dalje prihodnjič.)

† Juru Tomažiču v spomin

Bila je nedelja 19. februarja, ko smo zvedeli Tvoji ribniški tovariši obupno vest, da si nenadoma preminul v Šmartnem na Pohorju, tam v hribih nad Slovensko Bistrico! Komaj 34 let star si doživel kaj bridko usodo povojnega učitelja.

Pred 11 leti si prišel k nam v pohorsko Ribnico, prinesel si k nam po vojaščini de-

kret, toda ne za prelepo Ribnico, temveč za našo planinsko šolo pri Sv. Bolfenku pod Veliko Kopo. Zastrmel si, toda zmagoval tudi in polnih 6 let si kraljeval na najvišji hribovski ekskurendni šoli, Ti ubogi Juro!

Ob Tvojem prihodu je oživela vsa Ribnica, vsi smo te v ljubili! S Tvojo lepo pesmijo nisi preganjal le sebi težave vsakdanjega življenja, razveseljeval si tudi lačnega delavca in uničnega kmeta, Tvoja pesem se je razlegla povsodi in dobil si pridevek: »Naš dobri Juro!«

Zares! Vsa okolica Te je dobro poznala in kljub napornemu delu si čvrsto vztrajal, čeravno si služil vsakdanji kruh najtežje; dnevno si prehodil 4 ure dolgo pot iz Ribnice do planinske šole, gazil si 6 dolgih pohorskih zim debeli sneg, da smo pogosto obupavali nad Tvojim življenjem. V tistih letih si dobil od naporene hoje srčno napako, toda od pomoči ni bilo; nisi mogel stanovati v leseni podstrešni sobi, nisi imel kje kuhati, tam ni bilo človeka, ki bi Ti potolažil lakoto. Dnevno si se vračal v Ribnico in tako Ti je potekalo življenje današnjega ubogega učitelja, z majhno plačo si moral gospodariti na dveh straneh.

Pogosto si nam poudarjal, da boš zapustil učiteljsko službo in odšel raje za kamnoseka v granitolohe, kjer bo boljši zaslužek, pa ne toliko duševne in telesne muke. Zopet potolažen si po 6 letnem trudu le doseglj premetstev na vzhodno stran Pohorja, premetstili so Te v Šmartno. Ustvaril si si ves presrečen družino, postal si šolski upravitelj, in danes?

Soproga s tremi otročiči, prestrašena uboga šolska mladina objokuje z vsem ljudstvom Tvoj prezgodnji odhod; še slišimo Tvojo lepo pesem, še Te vidimo kot najprijetnejšega družabnika, jočejo starci za Teboj — predobri Jure! Kje si Ti, Juro, kje si danes, Ti ovec, ki smo Te klicali povsodi na pomoč? Nad 50 vencev zagrinja Tebe, Tvoji ubogi otročički Ti pojejo s šolsko mladino vred zalostinke, ker še ne vedo, kaj jih je doletelo z očetovo smrtjo. Bodi Ti lahka pohorska zemlja — naš dobri Juro!

Zolnir.

Jaka Pripravnik.

Živce-meter

V šoli sem se učil in zato tudi jaz danes učim otroke o termometru, barometru, kronometru ter jih seznanjam še z razvrstnimi drugimi metri.

Dandanes pa bi nujno potrebovali t. zv. živce-meter. To bi bila priprava, s katero bi si ljudje med seboj merili živce in lahko ugotovili, kdo izmed njih ima najbolj izrabljene. Ali se vam res ne zdi potrebna taka priprava? O, marsikdo je že o tem razmišljal. Izumitelj bi postal na mah slaven in zaslužil bi obenem Noblovo nagrado, ker bi ta stvar služila tudi ideji miru. Živce-metra bi se posluževali lahko družinski člani, da bi ugotavljali napetost živcev pri vsakdanjih prepircih, poslanski kandidati in publika, ki posluša njihove politične govore.

Poleg vsega tega pa še strogi red, ki ga je na primer uvedel upravitelj. Zjutraj pred pričetkom pouka gosp. upravitelj postroji vse podrejene. Nežni spol pregleda, ako ima vse gumbce zapete do vratu, nato če imajo vsi osnažene čevlje. Večinoma je pri vseh vse v redu. Edino Jaka ima par napak, da se včasih po štirinajst dni ne obrije ali pa nosi s petimi volzji zavezan trak v čevljih.

Pa ne, da bi mislil kdo, da je tako zanikrn. Kaj šel! Varčen je. Prihraniti si hoče denar pri razirnem milu, britvicah in trakovih; pa pride pri paragrafi navzkriž. Izgleda ni, da bi mogel še kje z uspehom varčevati, zato je pričel misliti na nov izum, kako bi skonstruiral živce-meter. Kajti dobro se zaveda, da

bi si ga vsaka šola prav gotovo nabavila, ker ga res najbolj potrebuje.

Zgodilo se je, da je zbolel tovariš. Stopil je pred komisijo in sledilo mu je tri mesece dopusta. Upravitelj je bil o tem uradno obveščen in ta je obvestil zbrane tovariše. Vsi obrabi so se čudno zresnili, eden je postajal daljši od drugega. Najbrž so vse njihove misli bile naenkrat pri bolnem tovarišu. Ali pa so slutili kaj drugega? Nekdo pokašljuje, drugi si briše znojne kapljice, tretji prestavlja noge, končno pa le preseka molk najstarejši tovariš. Veste, tako vam povem, za istino, ko sem jaz nastopil službo, sem moral že takoj v začetku nadomestiti tovariša vse leto, ki je bil premeščen. Sedaj naj pa še kdo drug poizkusi. No, Jaka Pripravnik, kar ti prevzemim, saj ti trije meseci bodo kmalu minili. In res, čas je hitro minil. Toda bolnemu tovarišu se stanje ni zboljšalo in zato mu je pripadlo zopet tri mesece dopusta.

Na vrsto je prišla tovarišica, ker Jaka Pripravnik je bil vseeno nekoliko usmiljenja vreden. Smolo ima že od nekdaj in ta smola se ga še vedno drži. Večkrat je že tovarišem pripovedoval o petem letniku, kako se je imel pri vojaki, kako se je počutil v gardi brezposelnih. Vsa ta leta so bila predpriprava za pripravniško službo. V teh letih si je Jaka tako okrepil živce, da je pričel misliti na žentev. In res po par mesecih pripravniške službe se je oženil. Mislil si je, bom že shajal za silo, saj da država tudi za ženo nekaj cvenka. Toda smola, ljudje še vseh mesecev niso do konca našli in je že bil prirastek. Državna blagajna pa je med tem časom shajšala in Jaka ni dobil ničesar več za svojo

boljšo polovico, ampak samo še za prirastek. Minilo je že pet let, odkar je Jaka v službi in družina je tudi narasla na pet članov. Tudi stanovanje ima dražje, ker je prejšnje za 150 din postalo pretesno. Nobena stvar mu ne gre tako kakor bi si sam želel. Zato je postal Jaka Pripravnik čudak. Pred dvema letoma je bil celo tako najven, da je vložil prošnjo radi spremembe svojega rodbinskega imena, misleč da se mu bo s tem položaj zboljšal. Toda, ker se ga drži smola, do danes še ni bil uslišan.

Ljudem pa tudi to ne gre v račun, ker je lepo napravljen, pa tudi žena in otroci imajo čedne oblečke. Le kako je to mogoče. On pa si misli, le tuhtajte le, dovolj je, da vem jaz, da je le tisto moje, resnično moje, kar je iz mesa in kosti, vse drugo z vozičkom vred pa je od tetice, strička in stare mamic. O, ljudje, le razmišljajte, dokler imate trdne živce.

Tovarišica, ki je vedno nadomestovala bolnega tovariša, je proti koncu meseca vedno pogosteje vzdihovala in nazadnje je dejala: »Ne vzdržim več! Povedala je vse. Vsak ima svoje težave in enkrat je mera polna. Jaka je imel izrabljene živce, ker je varčeval. Zakaj si vendar ti klonila, tovarišica! Pa te menda vendar ni skrivil ta preštantani celibat, da ne vzdržiš več?«

Na koga pride sedaj red? Eden se slabše počuti od drugega. Nobeden ne vzdrži. Gospod urednik, ali morda vi veste, kje bi se dobil živce-meter, s katerim bi lahko ugotovili, kdo ima najmanj izrabljene živce.